

Les begudes etíliques i els intel·lectuals amb problemes ciclotímics

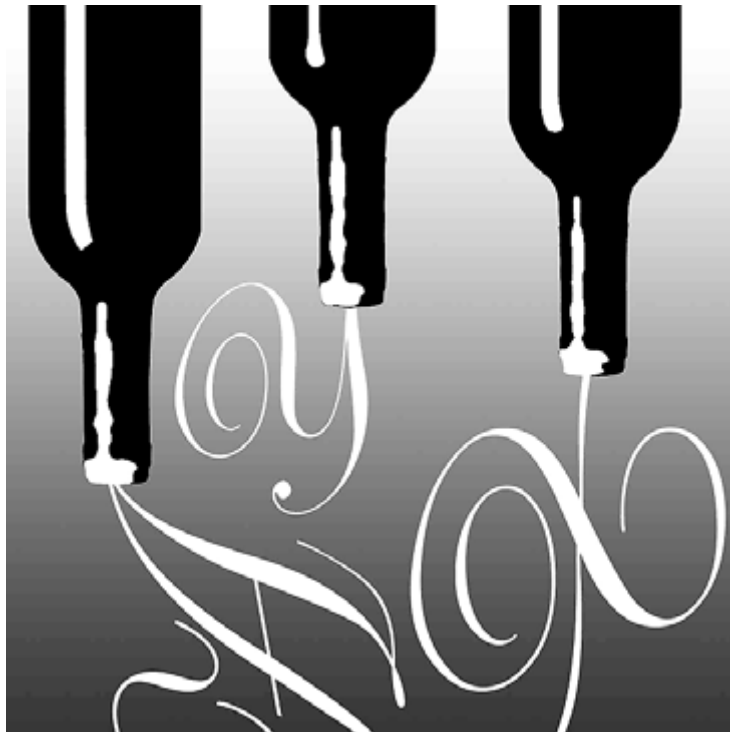
D'alcohol i literatura catalana

SEBASTIÀ ALZAMORA

Encara que alguns dels nostres escriptors més importants han estat borratxos eminents (i, per tant, tenim tradició en aquest tema), l'alcohol, o el seu consum més o menys immoderat, és una cosa en general força mal vista per la societat literària catalana. Això no ens ha d'estranyar, en un àmbit cultural com el nostre, en què es penalitza severament qualsevol cosa que sigui percebuda com un excés o una desviació de la norma, mentre s'estima amb intensitat qualsevol ocasió de fer el ridícul, sempre que es faci en nom de la prudència i la contenció. Sembla que la divisa sigui aquella de "compte amb el que desitges, perquè ho pots acabar tenint", que és la millor manera de no tenir mai res. Algun dels escriptors en llengua catalana que han mostrat predilecció per la botella han vist el seu prestigi seriosament compromès per aquesta sola causa, com el gran Joan Vinyoli, de qui no pots parlar en cap reunió de lletraferits sense que salti l'inevitable torrapipes a recordar-te que Vinyoli era alcohòlic, com si això fos una categoria incompatible amb la d'artista. I tanmateix, el problema mai no han estat els sants bevedors de la nostra literatura, sinó la munió de deixebles sobris que eventualment els poden sorgir i que tenen la curiosa tendència de prendre's qualsevol exabrupte proferit pel seu ídol com un dogma de fe digne d'un Ratzinger. Vull dir que cal recordar que l'alcohol, sobretot en aquells individus que pateixen o arrosseguen algun problema de ciclotímia, té un conegut efecte desinhibidor que anima sovint a declarar -generalment a viva veu, però també de vegades per escrit i fins i tot en lletra de motlle- allò que de manera habitual un no gosa dir o no convé que

digui. I això està molt bé, perquè ja és bo que el personal es desfogui: però els problemes, com dic, comencen quan algú que es mareja només amb la visió d'un got de vi es pren un d'aquests esplais de la ment com una dita transcendental.

Dos bons exemples del que intento donar a entendre són Josep Pla i Gabriel Ferrater, escriptors i bevedors insignes amb una colla de seguidors sovint compartida i certament pintoresca. Fa de mal dir fins a quin punt els fruits de la vinya no devien exercir la seva influència sobre el prosista de Palafrugell quan es despenjava amb alguna de les seves *boutades* més cèlebres: per exemple, aquella que dictamina que qui encara llegeixi novel·les complits els quaranta anys per força ha de ser idiota, una afirmació graciosa pel que té de provocadora, però que un diria que naixia del ressentiment del senyor Pla per la seva incapacitat per escriure novel·les i obres d'imaginació (incapacitat per altra banda confessada en diversos indrets de la seva obra i comprovable mitjançant la lectura d'*El carrer estret*). A mi, aquesta frase m'ha semblat sempre una simpàtica efusió tavernària d'algú que es plany de les seves limitacions, però, ben al contrari, diverses generacions de planians se l'han presa com un *dictum* irrefutable i n'han fet ús, abús i divulgació, fins al punt de generar un prejudici contra la ficció i la capacitat mítica de la literatura que pesa encara

XAVIER RAMIRO

avui, com un llast, sobre les opinions predominants dins les nostres belles lletres. I no estic dient que d'això en tingui cap culpa Josep Pla, que per descomptat tenia tot el dret del món a dir el que li vingues de gust, sinó successives llesves de deixebles massa zelosos que mai no descansen ni per prendre's una copa.

Un purisme molt semblant, rivetejat si de cas amb una certa morbositat, és el que s'ha produït a l'entorn de Gabriel Ferrater, fins al punt que resulta d'una facilitat inquietant que algun dels guardians de l'ortodòxia t'acabi penjant per qualsevol motiu la llufa d'antiferrateria. A mi mateix m'ha succeït, i ho trobo injust, perquè no he vacil·lat mai a considerar Ferrater un

poeta, i encara més: un dels autors més decisius de la segona meitat del segle XX català, juntament amb Espriu, el ja esmentat Vinyoli, Estellés, Bartra, Blai Bonet i algun més. Succeeixen, però, dues coses: que Ferrater era un home intel·ligent, i que emetia els seus judicis crítics amb una esplèndida veheència etílica que, si exigia alguna cosa, eren debats i discussions, i no tancaments de files ni acataments indiscutibles i a cegues. Per posar un exemple, la seva cèlebre *Carta a un neòfit castellà sobre literatura catalana*, en què redueix la literatura catalana moderna a una mena d'epifenomen residual (i que destil·la una ferocitat que sembla la

conseqüència d'una ressaca tremenda), és un text que demana a crits ser debatut i rebut amb tanta passió i coneixement, com a mínim, com els que hi desprèn el seu autor. En lloc d'això, hi ha hagut qui l'ha convertit en una mena de sentència inapel·lable i en un document base del discurs de l'autoflagel·lació, aquell que insisteix a presentar la literatura catalana com una cosa petita i fràgil, subsidiària i alhora dipositària de no se sap ben bé quines essències, que amb prou feines s'aguanta a força de crosses i resignació cristiana. Quan un diria que el que li convé són una bona sèrie de brindis, i no precisament al sol.

• SEBASTIÀ ALZAMORA, ESCRIPTOR

Sí, vostè. Vostè que ara em llegeix. El més probable és que vostè sigui, com jo i com la majoria de la població d'aquest país, un autèntic cafre. No se sorprendi. Abans d'ofendre's, si és el cas, faci el favor d'agafar el diccionari. Si ja fa alguns articles que reivindico la necessària supremacia del diccionari per sobre de totes les lleis i estatuts que es facin i es desfacin, i aquesta vegada la llengua em va tornar a sorprendre mentre li fullejava les paraules. Per tant, ja li explico jo, benvolgut lector, el veritable origen del mot: a l'Islam, *cafre* és el nom aplicat a aquells que no són musulmans. Els *kafir*. Els infidels, en definitiva. En el sentit més despectiu del terme, amb ganyota i escopinada inclosa si pot ser. És bo saber-ho per aprendre un nou insult, però també ajuda a demostrar que la topada entre religions no és només cosa de la moguda inquisidora cristiana sinó d'un menyspreu rotundament mutu. Que sempre hi ha paraules rudes per llançar damunt l'heretge. I que, per tant, no hi ha només una reconquesta, ni només un diable, ni només una guerra santa. Ni abans, ni ara.

La fumata blanca de fa unes setmanes va anar seguida d'una pluja d'articles d'opinió que denunciaven el que

Cafres

JORDI CABRÉ

titllaven de "l'última monarquia absoluta". Mare de Déu. Es tractava majoritàriament d'articulistes que saben prou bé la quantitat de dictadures, tiranies o pseudodemocràcies que encara campen per aquests mons d'Allà. Ja sigui a través del fanatisme religiós (quasi sempre islàmic), o de la simple putrefacció del poder públic, o de deliris ideològics (comunistes o no), el planeta encara va farcit d'absolutismes destructors de l'individu que no tenen punt de comparació amb les enveges i les puntades sota la sotana dels panxuts cardenals catòlics. Amb tots els defectes de l'Església, que són molts. Però, si volen exemples de veritables monarquies absolutes, els tenim molt més a prop que això. Mirin els consells d'administració de les grans empreses, o de les petites, tant se val. Mirin amb quin estil genuïnament feudal, a través del pur dret sanguini i sense cap queixa per part de

ningú (ni de cap empleat, és clar), el fill de l'amo assoleix sovint el poder de tota l'estructura. Diguin-me si les empreses d'aquest país tenen governs escollits democràticament i aleshores parlem de democràcia papal. Com va dir un gran polític, en aquest país hi manen de veritat sis persones, i només dues d'elles són polítics. No formulo aquí cap queixa. Però intento apuntar que el poder va molt més enllà de la tan adorada sobirania popular.

I, d'acord amb això, és cert que l'Església té un poder immens. Em preguntava també què passaria si, tot imitant alguns dels imams de la línia dura, Benet XVI cridés tots els seus fidels a la guerra santa. Segur que cap poder públic no podria aturar la barbàrie de bona part dels seus propis ciutadans, per molt democràticament representats que estiguessin pel seu govern. Cap de les *línies dures* religioses

no m'atrau en absolut, tot sigui dit, però convé també jutjar la duresa de cada línia. Al capdavant, l'Església és un club de creences i d'opinió que té dret a organitzar-se com vulgui i a dir la seva en els afers quotidians, i també a ser escoltada. No és que hagi de tenir més veu que els altres grans *lobbies*, però sí la mateixa. Si ens posem les mans al cap perquè Ratzinger condemna els homosexuals, també hauríem de fer-ho amb els imams que prediquen a les mesquites d'aquí i d'allà. I aquest és el punt més curiós del cas: que, en una societat profundament liberalitzada com aquesta, les religions comencen a trobar punts de connexió. A unir-se per plantar cara a Salman Rushdie, a Dan Brown o a Zapatero. Al final succeirà que les diverses esglésies deixaran de combatre entre elles i declararan la guerra als homes i dones malalts de fer el que ens dona la gana. Sí, no els estranyi que la propera topada universal sigui precisament entre religiosos i ateu, entre creients i pagans. Intueixo, doncs, que no trigarem gaire a veure una solemne proclama interreligiosa incitant a la sagrada guerra contra el cafre.

• JORDI CABRÉ, ADVOCAT I ESCRIPTOR
JORDICABRE@JORDICABRE.NET